

לעלוע ליעלוע

■ (באנגלית: pharyngealization)

כיווץ הלוע - חיתוך משני בהגיית עיצורים או תנועות. לדוגמה העיצור ט בערבית נהגה t ובד בוד יש כיווץ של הלוע, מעין הגיית העיצור ע.

בעברית הקדומה היו שלושה עיצורים מְלַעְלָעִים: ט, ק ו-צ. עיצורים אלו נקראים גם נְחֲצִיִּים. יש מבני עדות המזרח שהוגים גם כיום את העיצורים האלה בליעלוע, בעיקר בקריאת התורה ובתפילה.

נוגדות, זוג מְזַעְרִי

■ (באנגלית: minimal pair)

צמד מילים השונות במשמעותן בשל הבחנה בצלילן ביסוד אחד בלבד: הגה, אורך הגה, הטעמה או נְגוּן. דוגמאות: המילים בר-פר נבדלות בעיצורן הראשון; הצורה בָּאָה (בינוני) והצורה בְּאָה (עבר) נבדלות בהטעמתן. בפסוק "וְהָיָה רַחֵל בְּתוֹ בְּאָה עִם הַצֹּאן" (בראשית כט, ו) בָּאָה היא צורת בינוני, והמשמע - עכשיו היא באה. בפסוק "וְרַחֵל בְּאָה עִם הַצֹּאן אֲשֶׁר לְאָבִיהָ" (שם שם, ט) בָּאָה היא צורת עבר, והמשמע - היא כבר באה.

מפער

■ (באנגלית: hiatus)

רצף של שתי תנועות או יותר בהברות נפרדות - במילה אחת או בצירוף של שתי מילים, כגון במילה אָאוֹרְטָה (בעברית: אבי העורקים), ובצירוף מענה אוטומטי.

בלשונות מסוימות יש שמפעים נתפסים לא-נוחים להגייה, ולכן מתרחש בְּטוֹל מְפַעֵר. ביטול המפער הנפוץ ביותר הוא סְפִיחָה מְצַעִית (epenthesis) - הוספה של עיצור חוצץ בין שתי התנועות.

דוגמאות: שמות התואר הגזורים משמות המקומות שילה וגילה הם שילוני, גילוני. ללא הנו"ן הנוספת היה נוצר מפער oi (shiloi, giloi); ברוסית עממית הוגים kakava במקום קקאו (kakao).

שם התואר: מְפַעְרִי (היאָטִי).

מקָשֶׁר

■ (מסנסקריט)

שינוי בהגאים, כגון הידמות והיבדלות, שחל בהשפעת מילה שכנה או צורן שָׁכֵן.

לדוגמה, תווית האי-יידוע a באנגלית הגויה an לפני מילה שמתחילה בתנועה כדי למנוע מפער: an apple (לעומת a peach); hachi ביפנית פירושו 'שמונה', fun פירושו 'דקה'. צירופם המתבקש הוא hachifun (שמונה דקות), אך חל מְקָשֶׁר, והוגים happun.

מִלַּת תַּפֵּל מילת תפל

■ (באנגלית: nonce word)

מילה חסרת משמעות הנוצרת לשעתה בהקשר מסוים. עודד בורלא מדגים את התופעה בשירו "משחק מילים":

יש מלים שאֶפְשֶׁר לְהַמְצִיא, כְּכֹה, סְתָם,

לְמַשֵּׁל: גְּלָמוֹק. נוֹפִירָה. קוֹרִינָם.

סְתָם מִלִּים בְּלִי פְרוּשׁ אוּ מוּבָן מְסִיָּם.

כשמילת תַּפֵּל נקלטת בשפה במשמעות מסוימת, היא חדלה לשמש מילת תפל.